

Nema prijeboja ni ispunjenja tražbine iz ništetnog ugovora

Tražbina iz ugovora koji je pravomoćno utvrđen ništetnim ne može se upotrijebiti za prijeboj niti se može zahtijevati njezino ispunjenje. Strana koja je na temelju ništetnog ugovora pružila uslugu koju nije moguće vratiti ima pravo samo na novčanu protuvrijednost prema tržišnim cijenama, ali je dužna tu vrijednost i dokazati.

Pravno pitanje

Može li se tražbina iz ugovora koji je pravomoćno utvrđen ništetnim upotrijebiti za prijeboj protivne tražbine i može li se zahtijevati njezino ispunjenje?

Stajalište suda

Prema presudi **Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske**, poslovni broj PŽ-2673/2024-2 od 28. kolovoza 2024., kojom je potvrđena prvostupanjska presuda, žalba je odbijena kao neosnovana.

Kada je pravomoćnom presudom utvrđeno da je ugovor (u ovom slučaju ugovor o posredovanju s dodatkom) ništetan, ta presuda kao rješenje prethodnog pitanja veže sud i stranke u kasnijem postupku (članak 12. stavak 1. Zakona o parničnom postupku). Stranka koja je pokušala prebiti protivnu tražbinu (povrat zajma) sa svojom tražbinom iz ništetnog ugovora nema valjanu tražbinu za prijeboj, pa protivna tražbina nije prestala prijebojem.

Iz ništetnog ugovora ne može se zahtijevati ni ispunjenje ugovorne tražbine. Prema članku 323. stavku 1. Zakona o obveznim odnosima, u slučaju ništetnosti svaka strana dužna je vratiti drugoj ono što je primila, a ako vraćanje nije moguće (primjerice kod već pružene usluge), pripada joj odgovarajuća naknada u novcu prema tržišnim cijenama. Tu protuvrijednost strana ipak mora dokazati (primjerice vještačenjem); budući da odgovarajući dokazi nisu predloženi, njezin je zahtjev odbijen.

Što ovo znači u praksi

Ništetan ugovor ne stvara tražbinu koja bi se mogla naplatiti – ni izravno ni prijebojem. Tko je na temelju takvog ugovora nešto ispunio, upućen je na restituciju: povrat onoga što je dano ili, ako povrat nije moguć, novčanu protuvrijednost prema tržišnim cijenama, koju mora potkrijepiti odgovarajućim dokazima. U praksi to znači da naplata po ništetnom ugovoru, uključujući prijeboj njegovom tražbinom, neće uspjeti bez dokazane restitucijske osnove.